Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (četrti senat)

z dne 16. januarja 2025 *

„Predhodno odločanje – Pravosodno sodelovanje v kazenskih zadevah – Direktiva (EU) 2016/343 – Pravica biti navzoč na sojenju – Člen 8(2) – Sojenje v nenavzočnosti, ki pripelje do obsodilne ali oprostilne odločbe – Pogoji – Člen 8(4) – Obveznost obvestitve osebe, ki ji je bilo sojeno v nenavzočnosti, o pravnih sredstvih, ki so na voljo – Člen 9 – Pravica do novega sojenja ali drugega pravnega sredstva, ki omogoča, da se ponovno vsebinsko odloči o zadevi, in lahko privede do spremembe prvotne odločbe – Člen 10(1) – Pravica do učinkovitega pravnega sredstva – Nacionalna ureditev, ki priznanje pravice do novega sojenja pogojuje z vložitvijo predloga za obnovo kazenskega postopka pri sodnem organu, pri katerem se mora oseba, ki ji je bilo sojeno v nenavzočnosti, zglasiti“

V zadevi C-400/23,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Sofiyski gradski sad (mestno sodišče v Sofiji, Bolgarija) z odločbo z dne 29. junija 2023, ki je na Sodišče prispela 29. junija 2023, v kazenskih postopkih proti

VB,

ob udeležbi

Sofiyska gradska prokuratura,

SODIŠČE (četrti senat),

v sestavi C. Lycourgos (poročevalec), predsednik tretjega senata v funkciji predsednika četrtega senata, S. Rodin, sodnik, in O. Spineanu-Matei, sodnica,

generalni pravobranilec: J. Richard de la Tour,

sodni tajnik: A. Calot Escobar,

na podlagi pisnega postopka,

ob upoštevanju stališč, ki sta jih predložila:

– za Evropsko komisijo M. Wasmeier in I. Zaloguin, agenta,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 11. julija 2024

* Jezik postopka: bolgarščina.

izreka naslednjo

Sodbo

1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 8(4), člena 9 in člena 10(1) Direktive (EU) 2016/343 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 9. marca 2016 o krepitvi nekaterih vidikov domneve nedolžnosti in krepitvi pravice biti navzoč na sojenju v kazenskem postopku (UL 2016, L 65, str. 1).

2 Ta predlog je bil vložen v okviru kazenskih postopkov, ki so bili uvedeni zoper VB v zvezi z dejanji, ki bi lahko pomenila kazniva dejanja, za katera so zagrožene kazni odvzema prostosti.

Pravni okvir

Pravo Unije

Direktiva (EU) 2016/343

3 V uvodnih izjavah 9, 10, 12, 33, 39, 44, 47 in 48 Direktive 2016/343 je navedeno:

„(9) Namen te direktive je okrepiti pravico do poštenega sojenja v kazenskem postopku z določitvijo skupnih minimalnih pravil glede nekaterih vidikov domneve nedolžnosti in pravice biti navzoč na sojenju.

(10) Z določitvijo skupnih minimalnih pravil o varstvu procesnih pravic osumljenih in obdolženih oseb je namen te direktive okrepiti zaupanje držav članic v kazenskopravne sisteme drugih držav članic […].

[…]

(12) Ta direktiva bi se morala uporabljati za fizične osebe, ki so osumljene ali obdolžene v kazenskem postopku. Uporabljati bi se morala od trenutka, ko je oseba osumljena ali obdolžena storitve kaznivega dejanja ali domnevnega kaznivega dejanja, in torej celo preden pristojni organi države članice z uradnim obvestilom ali drugače to osebo seznanijo, da je osumljena ali obdolžena. Ta direktiva bi se morala uporabljati v vseh fazah kazenskega postopka, dokler odločba o dokončni ugotovitvi, ali je osumljena ali obdolžena oseba storila kaznivo dejanje, ne postane pravnomočna. Pravni ukrepi in pravna sredstva, ki so na voljo šele, ko je zadevna odločba že postala pravnomočna, vključno s pritožbo pred Evropskim sodiščem za človekove pravice, ne bi smeli spadati na področje uporabe te direktive.

[…]

(33) Pravica do poštenega sojenja je eno od osnovnih načel v demokratični družbi. Pravica osumljenih ali obdolženih oseb, da so navzoče na sojenju, temelji na navedeni pravici in bi morala biti zagotovljena po vsej [Evropski] [u]niji.

[…]

(39) Če države članice omogočajo sojenje brez navzočnosti osumljenih ali obdolženih oseb, vendar pogoji za izdajo odločbe brez navzočnosti, kar zadeva določeno osumljeno ali obdolženo osebo, niso izpolnjeni, ker osumljene ali obdolžene osebe kljub razumnemu prizadevanju ni bilo mogoče najti, na primer zaradi bega te osebe, bi kljub temu moralo biti mogoče, da se odločba izda brez navzočnosti osumljene ali obdolžene osebe ter da se taka odločba izvrši. Države članice bi morale v tem primeru zagotoviti, da so osumljene ali obdolžene osebe, ko so obveščene o odločbi, zlasti v trenutku, ko so prijete, obveščene tudi o možnosti, da izpodbijajo to odločbo in da imajo pravico do novega sojenja ali drugega pravnega sredstva. Take informacije bi bilo treba zagotoviti pisno. Informacije se lahko zagotovijo tudi ustno, pod pogojem, da se taka zagotovitev informacij evidentira po postopku za evidentiranje v skladu z nacionalnim pravom.

[…]

(44) Načelo učinkovitosti prava EU zahteva, da države članice uvedejo ustrezna in učinkovita pravna sredstva v primeru kršitve pravice, ki jo posameznikom podeljuje pravo Unije. Učinkovito pravno sredstvo, ki je na voljo v primeru kršitve pravic, določenih s to direktivo, bi moralo, kolikor je mogoče, učinkovati tako, da se osumljena ali obdolžena oseba vrne v položaj, v katerem bi bila, če do kršitve ne bi prišlo, z namenom varstva pravice do poštenega sojenja in pravic obrambe.

[…]

(47) Ta direktiva podpira temeljne pravice in načela, kot so priznani z Listino [Evropske unije o temeljnih pravicah (v nadaljevanju: Listina)] ter [Evropsko konvencijo o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, podpisano v Rimu 4. novembra 1950 (v nadaljevanju: EKČP)], vključno s […] pravico do učinkovitega pravnega sredstva in poštenega sojenja […]. Upoštevati bi bilo treba zlasti člen 6 [PEU], v skladu s katerim Unija priznava pravice, svoboščine in načela iz Listine in v skladu s katerim temeljne pravice, kakor jih zagotavlja EKČP in kakor izhajajo iz ustavnega izročila, skupnega državam članicam, predstavljajo splošna načela prava Unije.

(48) Glede na to, da direktiva določa minimalna pravila, bi države članice morale imeti možnost razširiti pravice iz te direktive, da zagotovijo višjo raven varstva. Raven varstva, ki jo zagotavljajo države članice, nikoli ne bi smela biti nižja od standardov, ki so določeni v Listini oziroma EKČP, kakor ju razlagata Sodišče in Evropsko sodišče za človekove pravice.“

4 Člen 1 te direktive, naslovljen „Predmet urejanja“, določa:

„Ta direktiva določa skupna minimalna pravila o:

(a) nekaterih vidikih domneve nedolžnosti v kazenskem postopku;

(b) pravici biti navzoč na sojenju v kazenskem postopku.“

5 Člen 2 navedene direktive, naslovljen „Področje uporabe“, določa:

„Ta direktiva se uporablja za fizične osebe, ki so osumljene ali obdolžene v kazenskem postopku. Uporablja se v vseh fazah kazenskega postopka, od trenutka, ko je oseba osumljena ali obdolžena storitve kaznivega dejanja ali domnevnega kaznivega dejanja, dokler odločba o končni ugotovitvi, ali je ta oseba storila zadevno kaznivo dejanje, ne postane pravnomočna.“

6 Člen 8 navedene direktive, naslovljen „Pravica biti navzoč na sojenju“, določa:

„1. Države članice zagotovijo, da imajo osumljene in obdolžene osebe pravico biti navzoče na svojem sojenju.

2. Države članice lahko določijo, da lahko sojenje, na podlagi katerega se lahko izda odločba, s katero se ugotovi, ali je osumljena ali obdolžena oseba kriva ali nedolžna, poteka brez navzočnosti te osebe, če:

(a) je bila osumljena ali obdolžena oseba pravočasno obveščena o sojenju in o posledicah izostanka; ali

(b) osumljeno ali obdolženo osebo, ki je bila o sojenju obveščena, zastopa pooblaščeni odvetnik, ki ga je imenovala osumljena ali obdolžena oseba ali država.

3. Odločba, sprejeta v skladu z odstavkom 2, se lahko izvrši zoper zadevno osumljeno ali obdolženo osebo.

4. Če države članice omogočajo sojenje brez navzočnosti osumljene ali obdolžene osebe, vendar ni mogoče izpolniti pogojev iz odstavka 2 tega člena, ker osumljene ali obdolžene osebe kljub razumnemu prizadevanju ni mogoče najti, države članice lahko določijo, da se odločba vseeno lahko izda in izvrši. Države članice v tem primeru zagotovijo, da so osumljene ali obdolžene osebe, ko so obveščene o odločitvi, zlasti v trenutku, ko so prijete, obveščene tudi o možnosti, da izpodbijajo to odločitev in da imajo pravico do novega sojenja ali drugega pravnega sredstva, v skladu s členom 9.

[…]“

7 Člen 9 navedene direktive, naslovljen „Pravica do novega sojenja“, določa:

„Če osumljene ali obdolžene osebe niso bile prisotne na svojem sojenju in pogoji iz člena 8(2) niso bili izpolnjeni, države članice zagotovijo, da imajo zadevne osebe pravico do novega sojenja ali drugega pravnega sredstva, ki omogoča, da se ponovno vsebinsko odloči o zadevi, vključno s preučitvijo novih dokazov, ter lahko privede do spremembe prvotne odločbe. V zvezi s tem države članice zagotovijo, da imajo te osumljene in obdolžene osebe pravico biti navzoče, učinkovito sodelovati v skladu s postopki po nacionalnem pravu in uveljavljati pravice obrambe.“

8 Člen 10 te direktive, naslovljen „Pravna sredstva“, v odstavku 1 določa:

„Države članice zagotovijo, da imajo osumljene in obdolžene osebe v primeru kršitev pravic iz te direktive na voljo učinkovito pravno sredstvo.“

Okvirni sklep 2002/584

9 Člen 4a Okvirnega sklepa Sveta 2002/584/PNZ z dne 13. junija 2002 o evropskem nalogu za prijetje in postopkih predaje med državami članicami (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 19, zvezek 6, str. 34, in popravek v UL 2018, L 25, str. 88), kakor je bil spremenjen z Okvirnim sklepom Sveta 2009/299/PNZ z dne 26. februarja 2009 (UL 2009, L 81, str. 24) (v nadaljevanju: Okvirni sklep 2002/584) določa:

„1. Izvršitveni sodni organ lahko prav tako zavrne izvršitev evropskega naloga za prijetje, ki je bil izdan za izvršitev zaporne kazni ali ukrepa, ki vključuje odvzem prostosti, če oseba ni bila osebno navzoča na sojenju, ki se je zaključilo z odločbo, razen če je v evropskem nalogu za prijetje navedeno, da je bila oseba v skladu z dodatnimi procesnimi zahtevami, določenimi v nacionalnem pravu odreditvene države članice:

[…]

(d) ji odločba ni bila osebno vročena, ampak:
   (i) ji bo osebno vročena nemudoma po predaji in bo izrecno obveščena o pravici do ponovnega sojenja ali pritožbe, v kateri ima pravico sodelovati, ki omogoča, da se vsebina zadeve skupaj z novimi dokazi ponovno preučijo, in ki lahko privede do spremembe prvotne odločbe,

   in
   (ii) bo obveščena o roku, v katerem mora zahtevati ponovno sojenje ali vložiti pritožbo, kakor je navedeno v zadevnem evropskem nalogu za prijetje.

[…]

3. Če se oseba preda pod pogoji iz odstavka 1(d) in če je ta oseba zahtevala ponovno sojenje ali je vložila pritožbo, se pridržanje osebe, ki čaka na ponovno sojenje ali postopek pritožbe, pregleduje redno ali na njeno zahtevo, in sicer v skladu s pravom odreditvene države članice, dokler ni postopek ponovnega sojenja ali pritožbe zaključen. Takšen pregled zlasti vključuje možnost opustitve ali prekinitve pridržanja. Ponovno sojenje ali postopek pritožbe se začne po preteku ustreznega časa od po predaje [po predaji].“

Bolgarsko pravo

10 Člen 15(2) in (3) Nakazatelno-protsesualen kodeks (zakonik o kazenskem postopku) (DV št. 86 z dne 28. oktobra 2005) v različici, ki se uporablja za postopke v glavni stvari (v nadaljevanju: NPK), določa:

„(2) Obdolženci in druge osebe, ki sodelujejo v kazenskem postopku, imajo na voljo vsa procesna sredstva, ki so potrebna za obrambo njihovih pravic in zakonitih interesov.

(3) Sodnik, državni tožilec in preiskovalni organi seznanijo osebe iz odstavka 2 o njihovih procesnih pravicah in jim omogočijo njihovo izvrševanje.“

11 Člen 423, od (1) do (4), NPK določa:

„(1) Oseba, obsojena v nenavzočnosti, lahko v šestih mesecih od seznanitve s pravnomočno kazensko obsodbo predlaga obnovo kazenskega [postopka] iz razloga svoje nenavzočnosti v [tem postopku]. Predlogu se ugodi, razen če je obsojena oseba po tem, ko je bila v predkazenskem postopku obveščena o obdolžitvah, pobegnila, zaradi česar postopka iz člena 247c(1) ni bilo mogoče izvesti, ali če se po izvedbi navedenega postopka ni udeležila obravnave brez utemeljenega razloga.

(2) Predlog ne odloži izvršitve kazenske obsodbe, razen če sodišče odloči drugače.

(3) Postopek za obnovo kazenskega postopka se ustavi, če se v nenavzočnosti obsojena oseba brez utemeljenega razloga ne udeleži obravnave.

(4) Če je v nenavzočnosti obsojena oseba pridržana zaradi izvrševanja pravnomočne obsodbe in sodišče obnovi kazenski postopek, v svoji odločbi odloči tudi tudi o pripornem ukrepu.“

12 Člen 424(1) in (2) NPK določa:

„(1) Predlog za obnovo kazenskega postopka na podlagi člena 422(1), točka 5, obravnava pristojno Apelativen sad [(pritožbeno sodišče, Bolgarija)], če je akt iz člena 419a izdalo Rayonen sad [(okrajno sodišče, Bolgarija)] ali Okrazhen sad [(okrožno sodišče, Bolgarija)] kot pritožbeno sodišče, razen novih sodb.

(2) Razen v primerih iz odstavka 1 predlog za obnovo kazenskega postopka obravnava Varhoven kasatsionen sad [(vrhovno kasacijsko sodišče, Bolgarija)].“

13 Člen 425(2) NPK določa:

„V primerih iz člena 423(1) se postopek obnovi, zadeva pa se vrne na stopnjo, na kateri se je začel postopek v nenavzočnosti.“

Postopek v glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

14 Proti VB je bil v Bolgariji sprožen kazenski pregon. Očita se mu, prvič, da je sodeloval v kriminalni združbi, katere cilj je bil gojenje in distribucija prepovednih drog ter posest orožja, in drugič, da je sam posedoval prepovedane droge in orožje. Ta dejanja so kazniva dejanja, za katera je zagrožena kazen odvzema prostosti.

15 VB ni prejel nobenega uradnega obvestila glede obtožb proti njemu. Poleg tega ni bil obveščen niti o predložitvi zadeve sodišču niti *a fortiori* o datumu in kraju obravnave ali posledicah svoje nenavzočnosti. Pristojnim nacionalnim organom namreč VB ni uspelo najti, saj je ta v predkazenski fazi pobegnil, in sicer pred policijsko operacijo za prijetje osumljencev. Zoper VB je bil razpisan ukrep iskanja, med drugim z evropskim nalogom za prijetje, vendar ga ni bilo mogoče najti.

16 Spetsializiran nakazatelen sad (specializirano kazensko sodišče, Bolgarija), ki je najprej odločalo o kazenskih postopkih zoper VB, je leta 2022 vložilo predloge za sprejetje predhodne odločbe v zvezi z razlago člena 8(4) in člena 9 Direktive 2016/343. Ti predlogi so se zlasti nanašali na

vprašanje, ali ta direktiva zahteva, da mora sodišče, ki izreče obsodbo v nenavzočnosti, čeprav pogoji iz člena 8(2) Direktive 2016/343 niso izpolnjeni, v obsodilni odločbi izrecno navesti obstoj pravice do novega sojenja.

17 Sodišče je s sodbo z dne 8. junija 2023, VB (Obvestitev osebe, obsojene v nenavzočnosti) (C-430/22 in C-468/22, v nadaljevanju: sodba VB, EU:C:2023:458), na to vprašanje odgovorilo nikalno.

18 Po mnenju Sofiyski gradski sad (mestno sodišče v Sofiji, Bolgarija), ki je od ukinitve Spetsializiran nakazatelen sad (specializirano kazensko sodišče) prevzelo kazenske postopke v glavni stvari in je predložitveno sodišče, bi bilo mogoče sodbo VB razumeti tako, da je bolgarska zakonodaja v skladu z Direktivo 2016/343 in da ni potrebno nobeno prizadevanje sodnika, ki je osebo obsodil v nenavzočnosti, čeprav pogoji iz člena 8(2) te direktive niso izpolnjeni, za zagotovitev, da se informacije iz člena 8(4), drugi stavek, navedene direktive posredujejo tej osebi.

19 Vendar naj taka razlaga sodbe VB ne bi bila očitna. Potrebna naj bi bila dodatna pojasnila o obsegu Direktive 2016/343, da bi bilo med drugim pojasnjeno, kdaj je treba informacije iz člena 8(4), drugi stavek, te direktive sporočiti osebi, obsojeni v nenavzočnosti.

20 Predložitveno sodišče navaja, da ta pojasnila potrebuje za presojo, ali lahko še naprej v nenavzočnosti vodi kazenske postopke v glavni stvari. Ker obstaja določena verjetnost, da bo VB obsojen, naj bi se bilo treba nujno prepričati, da bodo informacije, ki jih bo VB nato prejel o obsodilni odločbi in svojih procesnih pravicah, zadostne glede na skupna minimalna pravila, določena z Direktivo 2016/343.

21 To sodišče se želi zlasti prepričati, da bo VB ob morebitnem prijetju obveščen ne le o tem, da je bil obsojen, ampak tudi o procesnih pravicah iz člena 9 Direktive 2016/343, na katerega se sklicuje člen 8(4), drugi stavek, te direktive.

22 Ker imajo te določbe Direktive 2016/343 v skladu s točko 28 sodbe z dne 19. maja 2022, Spetsializirana prokuratura (Sojenje obdolžencu na begu) (C-569/20, EU:C:2022:401), neposredni učinek in ker morajo bolgarska sodišča v skladu s členom 15(3) NPK obdolžence obvestiti o njihovih procesnih pravicah, želi navedeno sodišče izvedeti, katere ukrepe bi lahko ali bi moralo sprejeti za zagotovitev spoštovanja te direktive po obsodbi, ki bi jo izreklo v nenavzočnosti.

23 V zvezi s tem predložitveno sodišče, najprej, meni, da mora biti oseba, ki je bila obsojena v nenavzočnosti, v celoti seznanjena z razlogi, zaradi katerih je bila obsojena. Sodišče bi moralo pojasniti, ali to pomeni zlasti, da je treba kopijo celotne odločbe, izdane v nenavzočnosti, zadevni osebi izročiti takoj, ko je ta prijeta.

24 Dalje, kar zadeva procesne pravice osebe, obsojene v nenavzočnosti, želi predložitveno sodišče pridobiti razlago nekaterih izrazov iz člena 8(4), drugi stavek, in člena 9 Direktive 2016/343, zlasti izrazov „možnost, da izpodbijajo to odločbo“, „pravica do novega sojenja“ in „drugo pravno sredstvo“.

25 V zvezi s tem predložitveno sodišče poudarja, da je v Bolgariji rok za vložitev pritožbe zoper obsodilno odločbo, izdano v nenavzočnosti, 15 dni in začne neprekinjeno teči z dnem razglasitve te obsodilne odločbe, tudi če zadevne osebe še vedno ni mogoče najti. Zato naj bi člen 423 NPK, ki

se nanaša na morebitno obnovo kazenskega postopka, določal edino pravno sredstvo, ki je na voljo zoper obsodilno odločbo, izdano v nenavzočnosti, ko ta odločba v šestnajstem dnevu po svoji razglasitvi postane pravnomočna.

26 Bolgarsko pravo pa naj ne bi določalo, da mora biti oseba, obsojena v nenavzočnosti, obveščena o tej možnosti predlagati obnovo kazenskega postopka.

27 Predlog za obnovo kazenskega postopka naj bi bilo poleg tega mogoče vložiti šele po tem, ko je odločba, izdana v nenavzočnosti, postala pravnomočna, za obravnavo tega predloga pa naj bi bilo pristojno le Varhoven kasatsionen sad (vrhovno kasacijsko sodišče), zoper odločitev katerega ni mogoče vložiti pritožbe. Predložitveno sodišče dvomi o tem, ali taka postopkovna ureditev zagotavlja učinkovitost „pravice do novega sojenja ali drugega pravnega sredstva“ v smislu člena 8(4), drugi stavek, in člena 9 Direktive 2016/343.

28 Učinkovitost te pravice naj bi bila poleg tega izkrivljena z obveznostjo zglasitve pred sodiščem, ki bo obravnavalo predlog za obnovo kazenskega postopka, sicer se postopek s tem predlogom ustavi. Predložitveno sodišče ugotavlja, da take zahteve ni med skupnimi minimalnimi standardi, ki jih je določil zakonodajalec Unije, in bi lahko bila glede na sodno prakso Evropskega sodišča za človekove pravice v zvezi s členom 6 EKČP nezdružljiva s temeljno pravico do učinkovitega pravnega sredstva, kot je določena v členu 47 Listine in členu 10(1) Direktive 2016/343.

29 Zgoraj navedeni elementi naj bi povzročili, da v Bolgariji „pravica do novega sojenja ali drugega pravnega sredstva, ki omogoča, da se ponovno vsebinsko odloči o zadevi“, v smislu Direktive 2016/343 ni niti sporočena niti priznana takrat, ko je oseba, ki je bila obsojena v nenavzočnosti, obveščena o svoji obsodbi. Po drugi strani lahko ta oseba to pravico uveljavlja v okviru postopka pred Varhoven kasatsionen sad (vrhovno kasacijsko sodišče). Ugotoviti naj bi bilo treba, ali je taka ureditev v skladu s pravom Unije.

30 Predložitveno sodišče se poleg tega boji, da je bolgarski zakonodajalec s tem, da je pravico do novega sojenja pogojil z začetkom postopka, ki je poznejši od pravnomočnosti odločbe, izdane v nenavzočnosti, ustvaril položaj, v katerem pravica do novega sojenja ne spada na področje uporabe Direktive 2016/343, kot je opredeljeno v členu 2 te direktive v povezavi z njeno uvodno izjavo 12.

31 Poleg tega bi po mnenju navedenega sodišča podrobna pravila zadevne bolgarske postopkovne ureditve lahko onemogočila ali pretirano otežila predajo VB, če bi bil ta najden in prijet v drugi državi članici. Iz člena 4a(1)(d) Okvirnega sklepa 2002/584 naj bi izhajalo, da izvršitveni pravosodni organ ne more zavrniti izvršitve evropskega naloga za prijetje, če je v tem nalogu navedeno, da bo zadevna oseba po predaji nemudoma prejela vročitev odločbe, izdane v nenavzočnosti, in informacijo o svoji pravici do novega sojenja ali pritožbenega postopka. Ta informacija pa naj v bolgarskem pravu ne bi bila določena.

32 Navedeno sodišče se sprašuje tudi, v skladu s katerimi postopkovnimi pravili bi lahko samo ugotovilo, ali so bili izpolnjeni pogoji iz člena 8(2) Direktive 2016/343. Zlasti želi izvedeti, ali mora pred odločitvijo o tem vidiku v odločbi, ki jo bo izdalo v nenavzočnosti, zaslišati odvetnika, ki zastopa odsotno osebo.

33 Nazadnje, ker v tej fazi ni mogoče izključiti, da bo VB oproščen, želi predložitveno sodišče izvedeti, ali so pravila iz Direktive 2016/343 upoštevna v takem primeru. Besedilo te direktive naj v zvezi s tem ne bi bilo jasno, saj se sklicuje na „odločbo“, izdano v nenavzočnosti, in ne posebej na

obsodilno odločbo, izdano v nenavzočnosti. Na podlagi nekaterih odlomkov člena 8 navedene direktive, kot je izraz „odločba, s katero se ugotovi krivda ali nedolžnost“, naj bi bilo mogoče sklepati, da se ta nanaša na vsako odločitev, medtem ko naj bi bilo na podlagi drugih navedb, na primer navedbe „zlasti v trenutku, ko so prijete“, mogoče sklepati, da se nanaša le na obsodilne odločbe, izdane v nenavzočnosti.

34 V teh okoliščinah je Sofiyski gradski sad (mestno sodišče v Sofiji) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:

„1. (a) Ali je treba člen 8(4), drugi stavek, Direktive [2016/343] razlagati tako, da je treba osebo, ki je bila v nenavzočnosti obsojena na kazen odvzema prostosti, ne da bi šlo za enega od primerov iz odstavka 2, obvestiti o odločbi, s katero je bila obsojena, ko je prijeta zaradi izvršitve te kazni?

(b) Kaj vsebinsko pomeni zahteva iz [navedbe] ‚obveščene o odločitvi‘ v skladu s členom 8(4), drugi stavek, Direktive [2016/343] in ali [ta zahteva] določa izročitev kopije te odločbe?

(c) Če je odgovor na prvo vprašanje, [točka (a),] in prvo vprašanje, [točka (b),] nikalen: ali člen 8(4), drugi stavek, Direktive [2016/343] nasprotuje temu, da nacionalno sodišče odloči, da se zagotovi izročitev kopije te odločbe?

2. (a) Ali je nacionalna ureditev, ki v primeru, v katerem se o kazenski obtožbi odloča v nenavzočnosti obtoženca in je izdana sodna odločba, s katero je izrečena obsodba, ne da bi šlo za pogoje iz člena 8(2) Direktive [2016/343], ne določa nobenih pravil niti pogojev o obvestitvi v nenavzočnosti obsojene osebe o njeni pravici do novega sojenja ob njeni udeležbi in zlasti ne določa take obvestitve, kadar je v nenavzočnosti obsojena oseba prijeta, združljiva s členom 8(4), drugi stavek, Direktive [2016/343]?

(b) Ali je pomembna okoliščina, da nacionalna ureditev (člen 423 NPK) določa, da bo v nenavzočnosti obsojena oseba obveščena o svoji pravici do novega sojenja, vendar šele po tem, ko ta oseba vloži predlog za razveljavitev te obsodbe in za izvedbo novega sojenja ob njeni udeležbi, tako da je o teh informacijah obveščena v obliki sodne odločbe kot odgovor na ta predlog?

(c) Če je odgovor nikalen: ali sta zahtevi iz člena 8(4), drugi stavek, in člena 10(1) Direktive [2016/343] upoštevani, če sodišče, ki odloča o kazenski obtožbi v nenavzočnosti obtoženca in izda odločbo, s katero je izrečena obsodba, ne da bi bili pogoji iz člena 8(2) te direktive izpolnjeni, v svoji odločbi opozori na pravico te osebe do novega sojenja ali do drugega pravnega sredstva in osebam, ki izvedejo prijetje obsojene osebe, odredi, da ji izročijo kopijo te odločbe?

(d) Če je odgovor pritrdilen: ali člen 8(4), drugi stavek, Direktive [2016/343] nasprotuje temu, da sodišče, ki izda odločbo, s katero je obtoženec obsojen v nenavzočnosti, ne da bi bili pogoji iz člena 8(2) te direktive izpolnjeni, odloči, da v svoji odločbi opozori na pravico te osebe do novega sojenja ali do drugega pravnega sredstva v skladu s členom 9 [navedene direktive] in osebam, ki izvedejo prijetje obsojene osebe, odredi, da ji izročijo kopijo te obsodilne odločbe?

3. Kateri je prvi in kateri je zadnji možni trenutek, v katerem mora sodišče odločiti o tem, ali kazenski postopek, izveden v nenavzočnosti obtoženca, ne izpolnjuje pogojev iz člena 8(2) Direktive [2016/343], in v katerem mora sprejeti ukrepe za zagotovitev obvestitve o njegovih pravicah v skladu s členom 8(4), drugi stavek, te direktive?

4. Ali je treba pri odločbi, navedeni v [tretjem vprašanju], upoštevati stališča tožilstva in zagovornika nenavzočega obtoženca?

5. (a) Ali se izraz ‚možnost, da izpodbijajo to odločitev' iz člena 8(4), drugi stavek, Direktive [2016/343] nanaša na pravico do vložitve pravnega sredstva v pritožbenem postopku ali pa se nanaša na izpodbijanje pravnomočne sodne odločbe?
   (b) Kakšna mora biti vsebina obvestitve, ki jo je treba v skladu s členom 8(4), drugi stavek, Direktive [2016/343] zagotoviti osebi, ki je bila obsojena v nenavzočnosti, ne da bi šlo za pogoje iz odstavka 2, v zvezi z ‚[njeno] pravico do novega sojenja ali drugega pravnega sredstva, v skladu s členom 9', v zvezi s pravico, da pridobi tako pravno sredstvo, če izpodbija svojo obsodbo v nenavzočnosti, ali v zvezi s pravico, da vloži tak predlog, pri čemer je treba utemeljenost tega predloga presojati pozneje?

6. Kaj pomeni izraz ‚drug[o] pravn[o] sredstv[o], ki omogoča, da se ponovno vsebinsko odloči o zadevi, vključno s preučitvijo novih dokazov, ter lahko privede do spremembe prvotne odločbe' iz člena 9, prvi stavek, Direktive [2016/343]?

7. Ali je nacionalna zakonodaja (člen 423(3) NPK), s katero se osebna prisotnost v nenavzočnosti obsojene osebe zahteva kot nujni pogoj za odločanje o njenem predlogu za novo sojenje in za to, da se lahko temu predlogu ugodi, združljiva s členom 8(4) in členom 9 Direktive [2016/343]?

8. Ali se člen 8(4), drugi stavek, in člen 9 Direktive [2016/343] uporabljata za oproščene osebe?"

Vprašanja za predhodno odločanje

Prvo vprašanje, točki (a) in (b), drugo vprašanje, točki (a) in (b), ter tretje, peto, šesto in sedmo vprašanje

35 Predložitveno sodišče s prvim vprašanjem, točki (a) in (b), drugim vprašanjem, točki (a) in (b), ter tretjim, petim, šestim in sedmim vprašanjem, ki jih je treba obravnavati skupaj, v bistvu sprašuje, ali je treba člen 8(4), drugi stavek, Direktive 2016/343 v povezavi s členom 9 te direktive razlagati tako, da:

– je treba osebo, ki je bila v nenavzočnosti obsojena na kazen odvzema prostosti, čeprav pogoji iz člena 8(2) navedene direktive niso bili izpolnjeni, ob prijetju zaradi izvršitve te kazni obvestiti, prvič, o odločbi, izdani v nenavzočnosti, med drugim tako, da prejme kopijo celotne odločbe, in drugič, o pravnih sredstvih, ki so na voljo, in

– navedena direktiva nasprotuje temu, da bi bilo po izteku roka, določenega za vložitev pritožbe zoper odločbo, izdano v nenavzočnosti, edino razpoložljivo pravno sredstvo za zadevno osebo, da se pri sodišču, ki ni tisto, ki je to odločbo izdalo – pod pogojem zglasitve pred tem sodiščem – vloži predlog za obnovo kazenskega postopka.

36 Opozoriti je treba, da je v skladu s členom 1 Direktive 2016/343 namen te direktive določiti skupna minimalna pravila glede nekaterih elementov kazenskih postopkov, med katerimi je „pravica biti navzoč na sojenju". Kot je izrecno potrjeno v uvodni izjavi 33 te direktive, je ta pravica sestavni del temeljne pravice do poštenega sojenja (sodba z dne 19. maja 2022, Spetsializirana prokuratura (Sojenje obdolžencu na begu), C-569/20, EU:C:2022:401, točka 25).

37 Člen 8(1) navedene direktive državam članicam nalaga obveznost, da zagotovijo spoštovanje te pravice. Vendar lahko države članice v skladu z odstavkoma 2 in 4 tega člena pod nekaterimi pogoji določijo sojenje v nenavzočnosti (sodba z dne 19. maja 2022, Spetsializirana prokuratura (Sojenje obdolžencu na begu), C-569/20, EU:C:2022:401, točka 26).

38 Ta odstavka 2 in 4 v bistvu določata, da so lahko osumljene in obdolžene osebe, ki niso mogle biti obveščene o sojenju zoper njih ali ki – čeprav so bile obveščene o tem sojenju – niso bile obveščene o posledicah izostanka in jih tudi ne zastopa pooblaščeni odvetnik, predmet odločbe, izdane v nenavzočnosti in izvršljive, vendar morajo biti, ko so obveščene o tej odločbi, „zlasti v trenutku, ko so prijete“, obveščene tudi o vseh pravnih sredstvih, ki so jim na voljo glede navedene odločbe.

39 V skladu s členom 8(4), drugi stavek, Direktive 2016/343 je treba osebe, ki jim je bila v nenavzočnosti izdana odločba, čeprav pogoji iz člena 8(2) te direktive niso bili izpolnjeni, obvestiti o „možnosti, da izpodbijajo to odločitev in da imajo pravico do novega sojenja ali drugega pravnega sredstva, v skladu s členom 9“.

40 Obseg tega člena 8(4), drugi stavek, je treba razlagati ob upoštevanju besedila in konteksta te določbe ter ciljev, ki jim sledi ureditev, katere del je navedena določba (glej v tem smislu sodbo z dne 19. maja 2022, Spetsializirana prokuratura (Sojenje obdolžencu na begu), C-569/20, EU:C:2022:401, točka 32 in navedena sodna praksa).

41 V zvezi z besedilom te določbe je treba navesti, prvič, da iz navedbe „zlasti v trenutku, ko so prijete“ izhaja, da čeprav ni mogoče izključiti, da je lahko oseba, ki je bila v nenavzočnosti obsojena na kazen odvzema prostosti, obveščena o tej obsodbi, ne da bi bila prijeta zaradi izvršitve te kazni, mora biti ta oseba v primeru prijetja v trenutku tega prijetja obveščena o obstoju navedene obsodbe, če ji ta informacija ni bila posredovana prej.

42 Drugič, iz besedila člena 8(4), drugi stavek, Direktive 2016/343 je razvidno tudi, da mora biti zadevna oseba, kadar je obveščena o obstoju obsodbe, ki je bila zoper njo izrečena v nenavzočnosti, v položaju iz te določbe, v katerem je bila odločba, izdana v nenavzočnosti, izdana, čeprav pogoji iz člena 8(2) te direktive niso bili izpolnjeni, obveščena tudi o „možnosti, da izpodbija to odločitev[,] in o [svoji] […] pravici do novega sojenja ali drugega pravnega sredstva, v skladu s členom 9 [navedene direktive]“.

43 Iz tega besedila je mogoče izpeljati dva skladna sklepa. Na eni strani sklicevanje na možnost izpodbijanja odločbe, izdane v nenavzočnosti, ki je predstavljeno kot postopkovni element, ki je ločen in neodvisen od „pravice do novega sojenja ali drugega pravnega sredstva“, kaže na to, da imajo države članice možnost določiti postopek, ki poteka pred izvedbo novega sojenja ali uporabo drugega pravnega sredstva iz člena 9 Direktive 2016/343. Namen takega postopka je lahko ugotoviti, da pogoji iz člena 8(2) te direktive niso bili izpolnjeni in da je zato treba izvesti novo sojenje ali uporabiti „druga pravna sredstva“.

44 Na drugi strani iz uporabe prirednega veznika „ali“ v delu stavku „pravica do novega sojenja ali drugega pravnega sredstva“ izhaja, da imajo države članice možnost, da določijo obnovo kazenskega postopka v obliki novega sojenja ali da določijo „drugo pravno sredstvo“, ki mora biti v skladu s členom 9 navedene direktive enakovredno novemu sojenju, ker mora omogočiti ponovno vsebinsko presojo zadeve, vključno s preučitvijo novih dokazov, in ker lahko privede do spremembe prvotne odločbe (glej v tem smislu sodbo z dne 19. maja 2022, Spetsializirana prokuratura (Sojenje obdolžencu na begu), C-569/20, EU:C:2022:401, točka 59).

45 Tretjič, iz besedila člena 8(4), drugi stavek, Direktive 2016/343 je razvidno, da zakonodajalec Unije ni pojasnil, kako je treba zagotoviti informacije o „pravici do novega sojenja ali drugega pravnega sredstva“ (sodba VB, točka 27). Natančneje, ta določba ne predpisuje, da je treba to informacijo navesti v odločbi, izdani v nenavzočnosti. Prav tako ni razvidno, da bi moralo sodišče, ki to odločbo izda, na podlagi te direktive v navedeni odločbi ali v odredbi, ki ji je priložena, pojasniti, kateri organ mora sporočiti navedeno informacijo in kako.

46 Direktiva 2016/343 torej ne nasprotuje temu, da država članica uvede postopkovno ureditev, ki ne vodi samodejno do obnove kazenskega postopka, temveč od oseb, ki so bile obsojene v nenavzočnosti in imajo interes za tako obnovo postopka, zahteva, da za to vložijo predlog pri drugem sodišču, ki ni sodišče, ki je izdalo odločbo v nenavzočnosti, da bi to drugo sodišče preverilo, ali je izpolnjen pogoj za pravico do novega sojenja, in sicer da pogoji iz člena 8(2) te direktive niso bili izpolnjeni. Taka ureditev je v skladu z navedeno direktivo, prvič, če postopek s predlogom za to obnovo dejansko omogoča izvedbo novega sojenja v vseh primerih, v katerih se po preveritvi ugotovi, da pogoji iz člena 8(2) navedene direktive niso bili izpolnjeni, in drugič, če je oseba, ki je bila obsojena v nenavzočnosti, ob obvestitvi o obsodbi prav tako obveščena o obstoju tega postopka.

47 Rezultat preučitve besedila člena 8(4), drugi stavek, Direktive 2016/343, kot je naveden v točki 46 te sodbe, je podkrepljen s kontekstom, v katerega je ta določba umeščena.

48 V zvezi s tem je treba navesti, da razlaga navedene določbe, v skladu s katero je treba pravico do novega sojenja brez druge preučitve nujno priznati osebi, ki je bila obsojena v nenavzočnosti, takoj ko je bila ta obveščena o obstoju njene obsodbe, ne bi bila združljiva s členom 4a Okvirnega sklepa 2002/584. Ta člen je namreč v okviru izdaje evropskega naloga za prijetje funkcionalno povezan s členom 8(4), drugi stavek, Direktive 2016/343 in je torej kontekstualni element, ki je upošteven za njegovo razlago. Člen 4a Okvirnega sklepa 2002/584 pa v svojem odstavku 1(d)(ii) in odstavku 3 določa možnost vzpostavitve postopka s predlogom za novo sojenje. Tej možnosti bi bil tako odvzet polni učinek, če bi bile države članice zavezane priznati pravico do novega sojenja takoj, ko je bila zadevna oseba obveščena o svoji obsodbi v nenavzočnosti.

49 Z razlago člena 8(4), drugi stavek, Direktive 2016/343, v skladu s katero ta določba zahteva takojšnje priznanje pravice do novega sojenja, se poleg tega ne bi ustrezno upošteval okvir minimalne harmonizacije, v katerega spada navedena določba. Ker Direktiva 2016/343 vsebuje le minimalna pojasnila o pravnih sredstvih, ki morajo biti na voljo, ko je bila odločba izdana v nenavzočnosti, ne da bi bili izpolnjeni pogoji iz člena 8(2) te direktive, morajo biti ta pravna sredstva v skladu z načelom procesne avtonomije določena v nacionalnem pravnem redu vsake države članice.

50 Iz tega sledi, da pravo Unije državam članicam pušča polje proste presoje za ureditev njihovega procesnega prava, vendar postopkovna ureditev, ki jo je uvedel nacionalni zakonodajalec, ne sme biti manj ugodna za to, da pravni subjekti izvršujejo pravice, ki jih podeljuje pravo Unije, kot za izvrševanje pravic, ki jih podeljuje nacionalno pravo (načelo enakovrednosti), in ne sme biti urejena tako, da bi dejansko onemogočila ali pretirano otežila izvrševanje pravic, ki jih podeljuje pravo Unije (načelo učinkovitosti) (glej v tem smislu med drugim sodbo z dne 23. novembra 2023, Provident Polska, C-321/22, EU:C:2023:911, točka 61 in navedena sodna praksa).

51 Rezultat preučitve besedila člena 8(4), drugi stavek, Direktive 2016/343 je prav tako združljiv s ciljem te direktive.

52 Ta cilj je, kot je navedeno v uvodnih izjavah 9 in 10 navedene direktive, okrepiti pravico do poštenega sojenja v kazenskih postopkih, da se poveča zaupanje držav članic v kazenskopravne sisteme drugih držav članic (sodba z dne 19. maja 2022, Spetsializirana prokuratura (Sojenje obdolžencu na begu), C-569/20, EU:C:2022:401, točka 36).

53 Vendar razlaga člena 8(4), drugi stavek, Direktive 2016/343, v skladu s katero ta določba ne nasprotuje postopkovni ureditvi, v skladu s katero oseba, ki je bila obsojena v nenavzočnosti, ob seznanitvi z obsodbo ni obveščena o pravici do novega sojenja, temveč je ta oseba obveščena o možnosti zahtevati novo sojenje pred sodiščem, ki bo preverilo, ali je pogoj za izvedbo novega sojenja, in sicer neizpolnitev pogojev iz člena 8(2) Direktive 2016/343, izpolnjen, lahko prispeva k uresničitvi cilja krepitve pravice do poštenega sojenja, če ta postopkovna ureditev izpolnjuje pogoje, navedene v točki 46 te sodbe, in sicer, natančneje, da nujno vodi do novega sojenja, če pogoji iz tega člena 8(2) niso bili izpolnjeni, ne da bi lahko sodišče, pristojno za obravnavo predloga za tako sojenje, zavrnilo njegovo izvedbo na podlagi meril, ki niso tista, ki so določena v tej zadnjenavedeni določbi.

54 V obravnavanem primeru bo moralo predložitveno sodišče presoditi, ali je glede na zgoraj navedena pojasnila postopkovna ureditev, ki jo je uvedel bolgarski zakonodajalec, združljiva z Direktivo 2016/343. Ob tem lahko Sodišče poda koristne napotke za to presojo (glej po analogiji sodbo z dne 5. maja 2022, BV, C-570/20, EU:C:2022:348, točka 44 in navedena sodna praksa).

55 Na podlagi informacij iz predloga za sprejetje predhodne odločbe je razvidno, da je v primerih, kakršen je ta v postopku v glavni stvari, Varhoven kasatsionen sad (vrhovno kasacijsko sodišče) na podlagi bolgarske zakonodaje izključno pristojno za preučitev predlogov za obnovo kazenskega postopka, saj so ti predlogi v bistvu predlogi za novo sojenje. Osebe, ki so bile v tej državi članici obsojene v nenavzočnosti, lahko tak predlog vložijo v šestih mesecih od seznanitve z odločbo, izdano v nenavzočnosti, pri čemer ta rok presega rok, v katerem je zoper to odločbo mogoče vložiti pritožbo.

56 V zvezi s tem je treba najprej pojasniti, da v primeru izvedbe novega sojenja po postopku s predlogom za obnovo kazenskega postopka le odločba, izdana ob koncu tega novega sojenja, pomeni – ko postane pravnomočna – končno odločbo, v kateri je ugotovljeno, ali je osumljenec ali obdolženec storil kaznivo dejanje v smislu člena 2 Direktive 2016/343 v povezavi z uvodno izjavo 12 te direktive. Iz tega sledi, da postopek s predlogom za obnovo kazenskega postopka, kakršen je ta, ki je določen v bolgarskem pravu, spada v okvir faz kazenskega postopka, za katere se ta direktiva uporablja.

57 Dalje, iz točk 46 in 50 te sodbe je razvidno, da uvedba takega postopka obnove kazenskega postopka, ki sam po sebi ne vključuje novega sojenja, vendar lahko privede do takega sojenja, ni v nasprotju z Direktivo 2016/343, če ta postopek obnove izpolnjuje vse zahteve, ki izhajajo iz načela učinkovitosti, in je poleg tega v skladu z načelom enakovrednosti.

58 V zvezi z načelom enakovrednosti je razvidno – kar mora preveriti predložitveno sodišče – da je postopek s predlogom za obnovo kazenskega postopka iz člena 423 NPK na enak način dostopen vsem osebam, ki so bile obsojene v nenavzočnosti. V teh okoliščinah je mogoče šteti, da je načelo enakovrednosti spoštovano.

59 V zvezi z načelom učinkovitosti je treba, na prvem mestu, zagotoviti, da postopek s predlogom za obnovo kazenskega postopka vodi do priznanja pravice do novega sojenja v vseh primerih, v katerih pogoji iz člena 8(2) te direktive niso bili izpolnjeni. Osebi, ki je bila obsojena v nenavzočnosti, je namreč mogoče odvzeti pravico do novega sojenja le, če so izpolnjeni pogoji iz člena 8(2) navedene direktive (glej v tem smislu sodbo z dne 19. maja 2022, Spetsializirana prokuratura (Sojenje obdolžencu na begu), C-569/20, EU:C:2022:401, točka 31).

60 Kot je razvidno iz točke 44 sodbe z današnjega dne v zadevi C-644/23, Stangalov, pa je razvidno – kar mora preveriti predložitveno sodišče – da postopek s predlogom za obnovo kazenskega postopka, kakršen je ta, ki ga je uvedel bolgarski zakonodajalec v obravnavanem primeru, ne zagotavlja takega jamstva.

61 Predložitveno sodišče bo moralo zaradi spoštovanja načela učinkovitosti, na drugem mestu, preveriti, ali bolgarsko procesno pravo zagotavlja, da oseba, ki je bila obsojena v nenavzočnosti, v trenutku, ko je obveščena o obstoju te obsodbe, ali kmalu zatem prejme kopijo celotne odločbe, izdane v nenavzočnosti, in se ji sporočijo njene procesne pravice, vključno z možnostjo vložitve predloga za obnovo kazenskega postopka, ter sodišče, pri katerem je treba vložiti ta predlog, in rok, v katerem je treba ta predlog vložiti.

62 Predložitveno sodišče pa v predlogu za sprejetje predhodne odločbe ugotavlja, da bolgarsko pravo ne vsebuje nobene določbe, ki bi posebej nalagala, da se take informacije posredujejo osebam, obsojenim v nenavzočnosti.

63 Na tretjem mestu, vsak postopek s predlogom za novo sojenje mora biti urejen tako, da se ta predlog obravnava hitro, da se v najkrajšem možnem času ugotovi, ali je bilo sojenje v nenavzočnosti opravljeno, ne da bi bili izpolnjeni pogoji iz člena 8(2) Direktive 2016/343. Kot je namreč razvidno iz člena 8(4) in člena 9 te direktive, je sam obstoj pravice do novega sojenja odvisen od ugotovitve, da ti pogoji niso bili izpolnjeni. Kadar država članica uvede postopkovno ureditev, v kateri ob obvestitvi zadevne osebe o obstoju obsodbe, ki ji je bila izrečena v nenavzočnosti, še ni bilo ugotovljeno, ali je bila ta obsodba izrečena, ne da bi bili navedeni pogoji izpolnjeni, mora ta država članica zagotoviti, da se to obravnavanje opravi hitro po vložitvi predloga za novo sojenje, sicer bi bilo kršeno načelo učinkovitosti.

64 Ta zahteva po hitrosti je toliko pomembnejša, ker člen 8(4) Direktive 2016/343 tako kot uvodna izjava 39 te direktive določa, da so odločbe, izdane v nenavzočnosti, ne da bi bili izpolnjeni pogoji iz člena 8(2) te direktive, lahko izvršljive. Glede na to možnost izvršitve kazni, izrečenih v nenavzočnosti, je treba zaradi ohranitve polnega učinka predlogov za novo sojenje obravnavanje teh predlogov dopolniti s presojo potrebe po tem, da predlagatelj ostane v priporu, poleg tega pa je taka obveznost preučitve navedena v členu 4a(3) Okvirnega sklepa 2002/584.

65 V obravnavanem primeru je razvidno, da člen 423(2) in (4) NPK določa tako preučitev, katere rezultat pa je naveden le v odločbi glede obnove kazenskega postopka. V okviru take ureditve nacionalnega procesnega prava je čim hitrejše sprejetje odločbe o tem predlogu za obnovo postopka nujno za spoštovanje načela učinkovitosti.

66 Na četrtem mestu, načelo učinkovitosti zahteva, da ima zadevna oseba možnost, da osebno ali prek odvetnika izrazi svoje stališče o tem, ali je bilo sojenje v nenavzočnosti izvedeno, čeprav pogoji iz člena 8(2) Direktive 2016/343 niso bili izpolnjeni. Kot je navedel generalni pravobranilec v točkah od 44 do 47 sklepnih predlogov, lahko stališča, ki jih podata tožilec in zagovornik, odločilno vplivajo na presojo tega vprašanja in so tako odločilna za izid postopka s predlogom za

novo sojenje. Če torej oseba, ki je bila obsojena v nenavzočnosti, v zvezi s tem nima možnosti predstaviti svojega stališča, bi bila kršena temeljna pravica do poštenega sojenja in s tem učinkovitost postopka s predlogom za novo sojenje, katerega cilj je ravno zagotoviti spoštovanje te temeljne pravice.

67 Vendar, kot je generalni pravobranilec navedel v točkah od 60 do 62 sklepnih predlogov, te možnosti, da oseba, obsojena v nenavzočnosti, predloži svoje stališče za presojo vprašanja, ali so bili pogoji iz člena 8(2) Direktive 2016/343 izpolnjeni ali ne, ni mogoče razumeti tako, da pomeni obveznost zadevne osebe, da se osebno zglasi na sodišču, ki obravnava ta predlog.

68 V zvezi s tem je treba opozoriti, kot je navedeno v točki 41 te sodbe, da ni mogoče izključiti, da se je oseba, obsojena v nenavzočnosti, s to obsodbo seznanila, ne da bi bila prijeta. V takih okoliščinah obveznost zadevne osebe, da se osebno zglasi na sodišču, pri katerem je vložila predlog za novo sojenje, pomeni, kot je razsodilo Evropsko sodišče za človekove pravice, katerega sodno prakso je treba, kot izhaja iz uvodnih izjav 47 in 48 Direktive 2016/343, upoštevati (glej v tem smislu sodbo z dne 4. julija 2024, FP in drugi (Sojenje prek videokonference), C-760/22, EU:C:2024:574, točke od 22 do 24), da se osebi, ki je še vedno na prostosti, naloži, da se mora za to, da lahko pridobi svojo pravico do novega sojenja, zglasiti na prestajanju kazni zapora, kar ne bi bilo združljivo s temeljno pravico do poštenega sojenja (ESČP, 14. december 1999, Khalfaoui proti Franciji, CE:ECHR:1999:1214JUD003479197, točka 49, in 13. februar 2001, Krombach proti Franciji, CE:ECHR:2001:0213JUD002973196, točka 87).

69 V skladu s predlogom za sprejetje predhodne odločbe pa iz člena 423(3) NPK izhaja, da se v primeru, da se zadevna oseba osebno ne zglasi pri Varhoven kasatsionen sad (vrhovno kasacijsko sodišče), postopek s predlogom za obnovo kazenskega postopka, ki ga je vložila ta oseba, ustavi, razen če obstaja „tehten razlog“ za utemeljitev te osebne nenavzočnosti. Šteti je treba, da lahko taka obveznost osebne zglasitve pretirano oteži uresničevanje „pravice do novega sojenja ali drugega pravnega sredstva v skladu s členom 9 [Direktive 2016/343]“ iz člena 8(4) te direktive.

70 Po preučitvi združljivosti člena 423 NPK z Direktivo 2016/343 glede na različne zahteve, ki izhajajo iz načela učinkovitosti, bosta morala nazadnje predložitveno sodišče in vsako drugo pristojno nacionalno sodišče, če bi bila v zvezi s tem potrjena nezadostnost nacionalne zakonodaje, presoditi, ali je to zakonodajo, zlasti člen 423 NPK, vseeno mogoče razlagati tako, da omogoča spoštovanje teh zahtev.

71 Tako bodo morala nacionalna sodišča, kot je navedeno v točki 45 sodbe z današnjega dne v zadevi C-644/23, Stangalov, preučiti, ali je mogoče člen 423(1) NPK razlagati tako, da omogoča, da se izključitev pravice do novega sojenja, ki je v njem določena, omeji le na primere, v katerih so bili izpolnjeni pogoji iz člena 8(2) Direktive 2016/343.

72 Ta nacionalna sodišča bodo morala prav tako preučiti, ali je mogoče določbe bolgarskega procesnega prava, kot je člen 15 NPK v povezavi s podrobnejšimi določbami, razlagati tako, da je mogoče sklepati, da iz tega prava nujno izhaja, da morajo biti osebe, ki so bile obsojene v nenavzočnosti, ob obvestitvi o obstoju obsodbe, ki jim je bila izrečena v nenavzočnosti, ali kmalu zatem obveščene o svojih procesnih pravicah, zlasti o možnosti vložitve predloga za obnovo kazenskega postopka.

73 Navedena nacionalna sodišča bodo poleg tega lahko preučila, ali je mogoče izjemo iz člena 423(3) NPK, ki se nanaša na obstoj „tehtnega razloga“, razlagati tako, da je mogoče zagotoviti, da se predlogi za obnovo kazenskega postopka obravnavajo, če predlagatelj ni osebno navzoč, ampak brani svoje interese prek odvetnika.

74 Če bolgarske zakonodaje ni mogoče razlagati v skladu z zahtevami prava Unije, ta nacionalna sodišča ne bodo smela uporabiti nobene nacionalne določbe, ki je v nasprotju s členom 8(4), drugi stavek, in členom 9 Direktive 2016/343, ki imata neposredni učinek (sodba z dne 19. maja 2022, Spetsializirana prokuratura (Sojenje obdolžencu na begu), C-569/20, EU:C:2022:401, točka 28), ne da bi morala zahtevati ali čakati na predhodno odpravo zakonske določbe, ki ni združljiva s to direktivo (glej po analogiji sodbo z dne 21. oktobra 2021, ZX (Popravek obtožnega akta), C-282/20, EU:C:2021:874, točki 40 in 41 ter navedena sodna praksa).

75 Glede na vse prej navedeno je treba na prvo vprašanje, točki (a) in (b), drugo vprašanje, točki (a) in (b), ter tretje, peto, šesto in sedmo vprašanje odgovoriti, da je treba člen 8(4), drugi stavek, Direktive 2016/343 v povezavi s členom 9 te direktive razlagati tako, da

– v položaju, v katerem je oseba v nenavzočnosti obsojena na kazen odvzema prostosti, čeprav pogoji iz člena 8(2) te direktive niso bili izpolnjeni, te določbe ne nasprotujejo temu, da je po izteku roka, določenega za vložitev pritožbe zoper odločbo, izdano v nenavzočnosti, edino pravno sredstvo, ki je na voljo, da se pri sodišču, ki ni tisto, ki je to odločbo izdalo, vloži predlog za izvedbo novega sojenja, če je ta postopek v skladu z načeloma enakovrednosti in učinkovitosti. Zadnjenavedeni pogoj med drugim zahteva, da postopek s predlogom za novo sojenje dejansko omogoča izvedbo takega sojenja v vseh primerih, v katerih se po preveritvi ugotovi, da pogoji iz člena 8(2) navedene direktive niso bili izpolnjeni. Ta zadnji pogoj pa ni izpolnjen, če je predlagatelju izvedbe novega sojenja naloženo, da se mora osebno zglasiti pred pristojnim sodiščem, sicer se postopek z njegovim predlogom ustavi;

– v državi članici, katere zakonodaja določa tak postopek s predlogom za novo sojenje, ta člen 8(4), drugi stavek, v povezavi s tem členom 9 zahteva, da oseba, ki je bila obsojena v nenavzočnosti, ob obvestitvi o obstoju te obsodbe ali kmalu zatem prejme kopijo celotne odločbe, izdane v nenavzočnosti, in lahko razumljivo informacijo, prvič, o tem, da ima pravico do novega sojenja, če pogoji iz člena 8(2) te direktive niso bili izpolnjeni, in drugič, o postopku, ki ji omogoča, da predlaga izvedbo takega sojenja.

Prvo vprašanje, točka (c)

76 Ob upoštevanju odgovora na prvo vprašanje, točki (a) in (b), drugo vprašanje, točki (a) in (b), ter tretje, peto, šesto in sedmo vprašanje ni treba odgovoriti na prvo vprašanje, točka (c), ker ga je predložitveno sodišče postavilo le za primer nikalnega odgovora na prvo vprašanje, točki (a) in (b).

Drugo vprašanje, točki (c) in (d), ter četrto vprašanje

77 Predložitveno sodišče z drugim vprašanjem, točki (c) in (d), v bistvu sprašuje, ali je treba člen 8(4), drugi stavek, Direktive 2016/343 v povezavi s členom 9 in členom 10(1) te direktive razlagati tako, da so zahteve, ki jih nalaga ta direktiva, izpolnjene, kadar sodišče, ki odloča v nenavzočnosti, samo presodi, ali so izpolnjeni pogoji iz člena 8(2) navedene direktive, in po potrebi v odločbi, izdani v nenavzočnosti, katere celotno kopijo bo treba zadevni osebi izročiti ob prijetju, navede, da ima ta pravico do novega sojenja.

78 Predložitveno sodišče s četrtim vprašanjem poleg tega v bistvu sprašuje, ali se je treba v okviru ureditve, v kateri sodišče, ki vodi postopek v nenavzočnosti, preuči, ali so izpolnjeni pogoji iz člena 8(2) Direktive 2016/343, v zvezi s tem seznaniti z opredelitvijo tako tožilca kot zagovornika obdolžene osebe, ki je v tem primeru odsotna.

79 Kot pa je razvidno iz predloga za sprejetje predhodne odločbe, taka postopkovna ureditev v Bolgariji ne velja, saj je zakonodajalec te države članice uvedel ureditev, v kateri je Varhoven kasatsionen sad (vrhovno kasacijsko sodišče) izključno pristojno za obravnavanje predlogov za novo sojenje in v tem okviru za preverjanje, ali so bili izpolnjeni pogoji iz člena 8(2) Direktive 2016/343. Predložitveno sodišče pojasnjuje, da se zaradi značilnosti te postopkovne ureditve in ne glede na svoje prepričanje, da ti pogoji v obravnavanem primeru niso bili izpolnjeni, o tem ni pristojno izreči.

80 Kot poleg tega izhaja iz odgovora na prvo vprašanje, točki (a) in (b), drugo vprašanje, točki (a) in (b), ter tretje, peto, šesto in sedmo vprašanje, Direktiva 2016/343 ne nasprotuje postopkovni ureditvi, ki pristojnosti za preučitev, ali so bili pogoji iz člena 8(2) te direktive izpolnjeni, ne podeljuje sodišču, ki vodi postopek v nenavzočnosti, ampak drugemu sodišču.

81 Vendar, kot izhaja tudi iz tega odgovora, taka ureditev ne sme biti v nasprotju niti z načelom enakovrednosti niti z načelom učinkovitosti.

82 Iz točk 60, 62 in 69 te sodbe je razvidno, da bi bila lahko postopkovna ureditev, ki velja v Bolgariji, v nasprotju z načelom učinkovitosti in zato nezdružljiva s pravom Unije. Predložitveno sodišče bi zato lahko bilo soočeno s položajem, v katerem zadevna nacionalna zakonodaja ne zagotavlja spoštovanja „pravice do novega sojenja ali drugega pravnega sredstva“ v smislu člena 8(4), drugi stavek, in člena 9 Direktive 2016/343, ki imata neposredni učinek (sodba z dne 19. maja 2022, Spetsializirana prokuratura (Sojenje obdolžencu na begu), C-569/20, EU:C:2022:401, točka 28).

83 V skladu s sodno prakso, navedeno v točki 74 te sodbe, predložitveno sodišče, če bolgarske zakonodaje ni mogoče razlagati v skladu z zahtevami prava Unije, ne bi smelo uporabiti nobene nacionalne določbe, ki je v nasprotju z določbami člena 8(4), drugi stavek, in člena 9 Direktive 2016/343, ne da bi mu bilo treba zahtevati ali čakati na predhodno odpravo zakonske določbe, ki ni združljiva s to direktivo.

84 V teh okoliščinah je treba odgovoriti na drugo vprašanje, točki (c) in (d), ter na četrto vprašanje, ki ju je treba obravnavati skupaj, saj je lahko odgovor na ti vprašanji, glede na okoliščine primera, odločilen za nadaljevanje kazenskih postopkov v glavni stvari.

85 Čeprav Direktive 2016/343 ni mogoče razlagati tako, da nalaga sodišču, ki odloča v nenavzočnosti, da se v svoji odločbi izreče o pravici do novega sojenja (sodba VB, točka 31), je državam članicam puščeno široko polje proste presoje glede njenega izvajanja in te direktive torej tudi ni mogoče razlagati tako, da temu sodišču prepoveduje preučitev – med sojenjem, ki poteka v nenavzočnosti – ali so izpolnjeni pogoji iz člena 8(2) te direktive, in če ti pogoji niso izpolnjeni, da v svoji odločbi navede, da ima zadevna oseba pravico do novega sojenja.

86 Ker lahko, kot je navedeno v točki 66 te sodbe, stališča, ki jih podata tožilec in zagovornik, odločilno vplivajo na presojo, ali so pogoji iz člena 8(2) Direktive 2016/343 izpolnjeni, je v okviru preizkusa, ki ga v zvezi s tem opravi sodišče, ki vodi postopek v nenavzočnosti, pomembno, da se to sodišče seznani z opredelitvijo odvetnika, ki zastopa zadevno osebo, pri čemer je ta v tem primeru odsotna.

87 Glede na navedeno je treba na drugo vprašanje, točki (c) in (d), ter četrto vprašanje odgovoriti, da je treba člen 8(4), drugi stavek, Direktive 2016/343 v povezavi s členom 9 in členom 10(1) te direktive razlagati tako, da so zahteve, ki jih nalaga ta direktiva, izpolnjene, kadar sodišče, ki vodi postopek v nenavzočnosti, samo presodi – po opredelitvi tako tožilca kot zagovornika – ali so izpolnjeni pogoji iz člena 8(2) navedene direktive, in če to ni tako, v odločbi, izdani v nenavzočnosti, katere celotno kopijo je treba zadevni osebi izročiti ob obvestitvi o tej odločbi ali kmalu zatem, navede, da ima ta pravico do novega sojenja.

Osmo vprašanje

88 Predložitveno sodišče z osmim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba člen 8(4), drugi stavek, in člen 9 Direktive 2016/343 razlagati tako, da se ne uporabljata le v primeru obsodbe v nenavzočnosti, ampak tudi v primeru oprostitve v nenavzočnosti.

89 Po mnenju tega sodišča namreč ni mogoče izključiti, da se VB oprosti. Navedeno sodišče želi zato, preden nadaljuje sojenje v nenavzočnosti zoper VB in se izreče o njegovi krivdi ali nedolžnosti, izvedeti, ali bi bila pravica do poštenega sojenja v primeru oprostitve v nenavzočnosti ustrezno varovana.

90 V zvezi s tem je treba navesti, kot je navedel generalni pravobranilec v točkah 33 in 34 sklepnih predlogov, da se pravica do poštenega sojenja, katere bistveni element je pravica biti navzoč na sojenju, uporablja v vsakem kazenskem postopku, v katerem se lahko izda odločba, s katero se ugotovi nedolžnost ali krivda obdolžene osebe. Glede na uvodni izjavi 47 in 48 Direktive 2016/343, iz katerih izhaja, da je treba pri razlagi te direktive upoštevati sodno prakso Evropskega sodišča za človekove pravice v zvezi s členom 6 EKČP, se je treba pri odgovoru na osmo vprašanje opreti na sodno prakso tega sodišča, v skladu s katero ima obdolžena oseba temeljno pravico biti navzoča na svojem sojenju v vseh okoliščinah, tudi če je končni rezultat zanjo ugoden (ESČP, 15. december 2005, Vanyan proti Rusiji, CE:ECHR:2005:1215JUD005320399, točke od 20 do 25 in 67).

91 To široko področje uporabe pravice biti navzoč na sojenju je poleg tega poudarjeno v samem besedilu člena 8(2) Direktive 2016/343, v katerem je navedena „odločba, s katero se ugotovi, ali je osumljena ali obdolžena oseba kriva ali nedolžna“.

92 Posledica tega besedila člena 8(2) Direktive 2016/343 je, da se izraz „odločba“ iz člena 8(4) in člena 9 te direktive nanaša na vsako odločbo v kazenskem postopku v zvezi s krivdo ali nedolžnostjo obdolžene osebe.

93 Obsega člena 8(4) in člena 9 navedene direktive namreč ni mogoče ločiti od obsega člena 8(2) te direktive, saj je neizpolnitev pogojev iz tega člena 8(2) prav podlaga za „pravico do novega sojenja ali drugega pravnega sredstva“ iz navedenega člena 8(4) in navedenega člena 9.

94 Te razlage ne ovrže dejstvo, da člen 8(4) Direktive 2016/343 vsebuje dikcijo „v trenutku, ko so prijete“. Tej dikciji je namreč dodan izraz „zlasti“, iz katerega izhaja, da prijetje ni edini primer, na katerega se ta določba nanaša.

95 Zato je treba na osmo vprašanje odgovoriti, da je treba člen 8(4), drugi stavek, in člen 9 Direktive 2016/343 razlagati tako, da se uporabljata ne le v primeru obsodbe v nenavzočnosti, ampak tudi v primeru oprostitve v nenavzočnosti.

Stroški

96 Ker je ta postopek za stranki v postopkih v glavni stvari ena od stopenj v postopkih pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (četrti senat) razsodilo:

1. **Člen 8(4), drugi stavek, Direktive (EU) 2016/343 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 9. marca 2016 o krepitvi nekaterih vidikov domneve nedolžnosti in krepitvi pravice biti navzoč na sojenju v kazenskem postopku v povezavi s členom 9 te direktive**

   je treba razlagati tako, da

   – **v položaju, v katerem je oseba v nenavzočnosti obsojena na kazen odvzema prostosti, čeprav pogoji iz člena 8(2) te direktive niso bili izpolnjeni, te določbe ne nasprotujejo temu, da je po izteku roka, določenega za vložitev pritožbe zoper odločbo, izdano v nenavzočnosti, edino pravno sredstvo, ki je na voljo, da se pri sodišču, ki ni tisto, ki je to odločbo izdalo, vloži predlog za izvedbo novega sojenja, če je ta postopek v skladu z načeloma enakovrednosti in učinkovitosti. Zadnjenavedeni pogoj med drugim zahteva, da postopek s predlogom za novo sojenje dejansko omogoča izvedbo takega sojenja v vseh primerih, v katerih se po preveritvi ugotovi, da pogoji iz člena 8(2) navedene direktive niso bili izpolnjeni. Ta zadnji pogoj pa ni izpolnjen, če je predlagatelju izvedbe novega sojenja naloženo, da se mora osebno zglasiti pred pristojnim sodiščem, sicer se postopek z njegovim predlogom ustavi;**

   – **v državi članici, katere zakonodaja določa tak postopek s predlogom za novo sojenje, ta člen 8(4), drugi stavek, v povezavi s tem členom 9 zahteva, da oseba, ki je bila obsojena v nenavzočnosti, ob obvestitvi o obstoju te obsodbe ali kmalu zatem prejme kopijo celotne odločbe, izdane v nenavzočnosti, in lahko razumljivo informacijo, prvič, o tem, da ima pravico do novega sojenja, če pogoji iz člena 8(2) te direktive niso bili izpolnjeni, in drugič, o postopku, ki ji omogoča, da predlaga izvedbo takega sojenja.**

2. **Člen 8(4), drugi stavek, Direktive 2016/343 v povezavi s členom 9 in členom 10(1) te direktive**

   je treba razlagati tako, da

   so zahteve, ki jih nalaga ta direktiva, izpolnjene, kadar sodišče, ki vodi postopek v nenavzočnosti, samo presodi – po opredelitvi tako tožilca kot zagovornika – ali so izpolnjeni pogoji iz člena 8(2) navedene direktive, in če to ni tako, v odločbi, izdani v nenavzočnosti, katere celotno kopijo je treba zadevni osebi izročiti ob obvestitvi o tej odločbi ali kmalu zatem, navede, da ima ta pravico do novega sojenja.

3. **Člen 8(4), drugi stavek, in člen 9 Direktive 2016/343**

   je treba razlagati tako, da

   se uporabljata ne le v primeru obsodbe v nenavzočnosti, ampak tudi v primeru oprostitve v nenavzočnosti.

Podpisi